

СПАДЧЫНА ПЕСНЯРА

4—5 лістапада 1992 г. на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта прайшла Рэспубліканская навукова-метадычная канферэнцыя «Творчая і метадычная спадчына Якуба Коласа», прысвечаная 110-й гадавіне народнага песняра Беларусі.

Канферэнцыю адкрыў дэкан філалагічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта, загадчык кафедры беларускай літаратуры, член-карэспандэнт АН Рэспублікі Беларусь, доктар філалагічных навук, прафесар А. А. Лойка. Ён прадставіў гасцей канферэнцыі, вызначыў маштабнасць асобы Якуба Коласа і непаўторнасць яго таленту, месца, якое заняў гэты выдатны мастак у беларускай і сусветнай літаратуры.

На пленарным пасяджэнні былі заслуханы тры даклады. У першым з іх — «Творчасць Якуба Коласа ў новым прачытанні» праф. А. А. Лойка звярнуў увагу на неабходнасць пераасэнсавання ўсёй беларускай літаратуры і творчасці Якуба Коласа ў прыватнасці. «Адной з самых першых задач сённяшняга коласазнаўства, — адзначыў дакладчык, — з'яўляецца проста франтальны перагляд ацэнак, патрабуюцца проста цалкам новае канцэптуальнае прачытанне Якуба Коласа як вялікага нацыянальнага паэта, пісьменніка, грамадскага дзеяча, філосафа».

У дакладзе «Лінгвастылістычныя даследаванні творчасці Якуба Коласа» доктар філалагічных навук, прафесар Л. М. Шакун спыніўся на праблеме вывучэння моватворчасці Якуба Коласа. Адзначыўшы поспехі і здабыткі ў гэтым кірунку, прааналізаваўшы шэраг навуковых прац, дакладчык, разам з тым, заўважыў, што ў нас «яшчэ няма такой абагульненай працы, у якой на фоне агульнага літаратурна-моўнага працэсу ўсебакова раскрывалася б станаўленне Коласа як моватворцы, паказваліся б уся разнастайнасць і багацце моўна-стылістычных сродкаў яго твораў, сувязь з пісьмовымі і вусна-гутарковымі крыніцамі. Мова і стыль некаторых коласаўскіх твораў наогул не вывучаліся, многія аспекты моватворчай дзейнасці пісьменніка застаюцца пакуль што не даследаванымі».

Плённай і пакуль мала вывучанай педагогічнай і метадычнай дзейнасці Якуба Коласа прысвяціла свой даклад загадчыца кафедры метадыкі беларускай мовы і літаратуры, кандыдат філалагічных навук, дацэнт З. Б. Варановіч. Яна вызначыла кола праблем, узятых Якубам Коласам-педагогам, метадыстам, падкрэсліла надзённасць яго метадычнай сістэмы, створанай з улікам нацыянальнай спецыфікі школы. Вопыт Якуба Коласа-педагога, метадыста, адзначыла дакладчыца, дапамог ёй у напісанні «Метадыкі выкладання беларускай мовы» (1985), гэты вопыт будзе і надалей выкарыстоўвацца як даследчыкамі, так і настаўнікамі-практыкамі.

Розныя праблемы творчасці песняра закраналіся на пасяджэннях секцый. Так, у секцыі «Літаратурная спадчына Якуба Коласа ў сучасным асэнсаванні» выступілі праф. І. В. Шаблюўская («Зямля ў паэтыцы Якуба Коласа і Уільяма Фолкнера»), дацэнты У. А. Навумовіч («Агульначалавечы змест апавяданняў Якуба Коласа 20-х гадоў ХХ ст.»), С. Я. Ганчарова-Грабоская («Мастацкая прастора і час у народна-гераічнай драме Якуба Коласа «У пушчах Палесся»»), Г. Л. Няфагіна («Нацыянальныя вобразы прыроды ў паэме «Сымон-музыка» Якуба Коласа і некаторыя аспекты тэорыі псіханалізу Г. Бахляра»), А. Л. Верабей («Патрыятычная лірыка Якуба Коласа і Уладзіміра Караткевіча»), К. Р. Хромчанка («Якуб Колас і Украіна (некаторыя метадалагічныя аспекты праблемы)»). Докладчыкі зрабілі шмат цікавых назіранняў, супастаўленняў, адзначылі шырыню светапогляду Якуба Коласа, нацыянальную своеадметнасць яго паэтыкі, створаных ім вобразаў, філасофскую канцэптуальнасць яго твораў, іх агульначалавечы змест.

З паведамленням «Да гензісу II часткі паэмы «Дзяды» А. Міцкевіча» выступіў дацэнт Ягелонскага ўніверсітэта Б. Допарт. З вялікай увагай слухалі прысутныя ўспаміны сына Якуба Коласа, заслужанага дзеяча культуры Беларусі Д. К. Міцкевіча, які падзяліўся думкамі пра мастацкі свет песняра і звесткамі пра выданне яго твораў за межамі Беларусі.

Зачытаныя на секцыі «Якуб Колас і мова» даклады і паведамленні пераканаўча пацвердзілі, што даследаванне моватворчасці беларускага класіка не толькі дапамагае глыбей асэнсаваць багацце і своеадметнасць яго мовы, але і з'яўляецца найважнейшай крыніцай

спасціжэння асаблівасцей станаўлення і развіцця сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Наватарскімі пошукамі, удумлівымі назіраннямі адзначаны даклады і паведамленні доктара філалагічных навук, прафесара Л. І. Бурака «Параўнанні ў творах Якуба Коласа», дацэнтаў У. М. Лазоўскага «Антонімы ў творах Якуба Коласа», М. Р. Прыгодзіча «Да пытання аб традыцыйным і індывідуальным у словаскладанні (на матэрыяле паэтычных твораў Якуба Коласа і Янкі Купалы)», І. Р. Шкрабы «Варыянтная лексіка ў трылогіі «На ростанях» як сродак аўтарэдагавання Якуба Коласа». У плынь выступленняў вопытных навукоўцаў уліліся галасы маладых даследчыкаў А. А. Радзевіча «Прастора і час у «Казках жыцця» Якуба Коласа», В. М. Ляшук «Агульнаўжывальная лексіка ў беларускай дакастрычніцкай паэзіі».

Разнастайнасцю тэматыкі і нетрадыцыйнасцю падыходаў вызначаліся даклады і выступленні ўдзельнікаў секцыі «Якуб Колас і народная асвета». Цікавымі былі тэарэтычныя выступленні дацэнта В. І. Смыкоўскай, кандыдата педагагічных навук ст. выкладчыка Н. Б. Рашэтнікавай. Вопыт выкарыстання творчай і метадычнай спадчыны Якуба Коласа ў вышэйшай школе абагульнілі ў сваіх дакладах і паведамленнях дацэнт В. А. Лашкевіч, кандыдаты пед. навук І. М. Саматня, Л. М. Гамеза, аспіранты В. У. Праскаловіч, М. І. Пашкевіч. «Адраджэнскія клопаты Якуба Коласа» — гэта назва і асноўны змест паведамлення дацэнта В. В. Казловай. Пра настаўніцкую дзейнасць песняра расказала ў сваім выступленні «Якуб Колас як педагог-практык (Курскі перыяд)» выкладчыца В. Ю. Дылеўская. Змястоўным быў даклад выкладчыцы педвучылішча № 2 г. Мінска Ж. Н. Прыймак «Асаблівасці вывучэння спадчыны Якуба Коласа ў педвучылішчы». Арыгінальны ўрок па творчасці Якуба Коласа «Прырода — найцікавейшая кніга» распрацавала настаўніца С. Л. Грыцкевіч, пра вопыт правядзення коласаўскага свята расказала настаўніца В. Б. Гародка.

На ўсіх секцыях ішла зацікаўленая размова пра стан і перспектывы развіцця коласаўства.

На заключным пасяджэнні былі падведзены вынікі, адзначана каштоўнасць і неабходнасць правядзення такіх канферэнцый.

М. Б. Яфімава